

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Воскобойников И.И., Крюков С.Н., Израэльсон И. Из жизни санатория- школы доктора В.П.Кашченко /сборник статей. - М., 1914.
2. Врачебно-педагогический институт для умственно-недоразвитых, отсталых и нервных детей учрежденный Ольгой и Еленой Сикорскими в Киеве. С отчетом о деятельности за 1905 и 1906 года К. – 1906.
3. Вспомогательные школы для отсталых детей /под редакцией Герье Е.В. и Чехова Н.В. - М., 1923.
4. Грачёва Е.К. Руководство по занятию с отсталыми детьми и идиотами. – СПб.: Издательство братства во имя царицы небесной, 1907.
5. Демор Ж. Ненормальные дети, воспитание их дома и в школе. - М., 1909.
6. Лебедева М.П. О воспитании и обучении детей идиотов, тупоумных и отсталых по Сегену. II-й Высочайше разрешенный съезд русских деятелей по техническому и профессиональному образованию 1895-1896г. Секция XII призрения и обучения слепых, глухонемых, и ненормальных детей /под редакцией А.А. Адлер.- М., 1898.
7. Сеген Э. Воспитание, гигиена и нравственное лечение умственно ненормальных детей. - СПб., 1903.
8. Филипп Ж. Поль-Бонкур Г. Воспитание ненормальных детей (основы воспитания физического, умственного и нравственного. - М.: издательство «Космос» / под редакцией Игнатьева В.Е., 1911.

УДК 37.013.42-053.2-056.24

РЕАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ ПРОБЛЕМ ПРОФЕСІЙНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ІНВАЛІДІВ
В УМОВАХ РЕГІОНАЛЬНОГО РЕАБІЛІТАЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА

Поліщук О.А.

Луганський національний
університет імені Тараса Шевченка

У статті розглядаються питання самореалізації осіб з обмеженими можливостями у процесі трудової реабілітації.

В статье рассматриваются вопросы самореализации личности людей с ограниченными возможностями в процессе трудовой реабилитации.

In the article are examined the questions of self-realization of personality of people with the limited possibilities by facilities of workers rehabilitation.

Ключові слова: психофізична реабілітація, соціальна адаптація, інклюзія, інтеграція, трудова реабілітація, медико-психолого-педагогічний супровід.

Ключевые слова: психофизическая реабилитация, социальная адаптация, инклюзия, интеграция, трудовая реабилитация, медико-психолого-педагогическое сопровождение.

Key words: psychophysical rehabilitation, social adaptation, inclusion, integration, workers rehabilitation medico-psychology-pedagogical support.

Сучасна державна політика щодо соціального захисту людей з функціональними обмеженнями здоров'я у всьому світі визнала за основоположний принцип створення для них рівних умов і рівних можливостей для інтеграції в суспільство. Тому проблема дослідження особливостей життєдіяльності людей з обмеженими можливостями здоров'я є надзвичайно актуальною, особливо враховуючи глибинні соціальні трансформації.

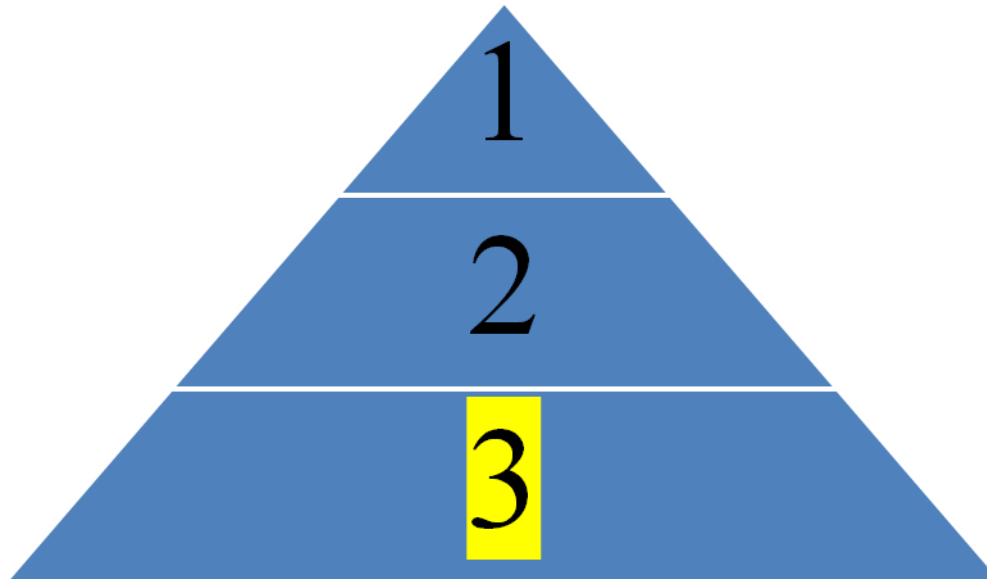
Відповідно до чинних нормативно-правових актів щодо працевлаштування інвалідів, цими питаннями на сьогодні опікуються органи праці та соціального захисту населення, Державної служби зайнятості, Фонду соціального захисту інвалідів, місцеві органи влади. Проте жодний із згаданих органів не зобов'язується працевлаштувати інваліда, а лише сприяє в межах своєї компетенції. Це, мабуть, одна з найголовніших причин низького рівня зайнятості осіб з обмеженими фізичними можливостями та **предмет нашого дослідження**.

З-поміж інших проблем, які потребують свого вирішення у сфері зайнятості осіб з обмеженими фізичними можливостями: порівняно низький рівень освіти інвалідів та їх професійної підготовки; відсутність системи заохочення роботодавців щодо працевлаштування інвалідів; відсутність єдиної державної управлінсько-організаційної структури, на яку безпосередньо покладалася б відповідальність за працевлаштування та зайнятість інвалідів. Для виправлення такого становища слід, насамперед, створити умови для отримання інвалідами освітніх послуг усіх форм і типів, що надаються державою, запровадження відповідного квотування

місце для такої категорії дітей; збільшити обсяги державного замовлення на підготовку інвалідів у професійно-технічних та вищих навчальних закладах; розвинути мережу реабілітаційних центрів, забезпечивши їм належне фінансування; зберегти державну підтримку підприємствам та організаціям громадських організацій інвалідів, зокрема, шляхом пільгового оподаткування їх діяльності; опрацювати нові механізми заохочення роботодавців щодо залучення інвалідів до трудової діяльності, зокрема, шляхом субсидювання коштів Фонду соціального захисту інвалідів на покриття витрат по виплаті зарплати інвалідам.

У всіх регіонах України відсутні програми зі створення спеціальних умов праці для інвалідів. Більшість людей з інвалідністю не мають жодної державної підтримки в процесі працевлаштування, а державні структури займаються забезпеченням трудової зайнятості тільки осіб з обмеженими можливостями, яким не потрібні ні створення спеціальних умов праці, ні система підтримки в процесі працевлаштування й подальшої роботи. А це, природно, зовсім невелика частина з загальної кількості людей з інвалідністю в нашій країні.

Структура необхідної допомоги інвалідам для працевлаштування.

1. Особи, яким потрібна тільки інформаційна допомога.

2. Особи, які потребують програм професійної та психологічної підготовки.

3. Особи, які потребують системної підтримки в процесі працевлаштування й подальшої роботи.

Враховуючи це, Мінпраці ініціювало перед керівниками регіональних органів виконавчої влади пропозицію створити регіональні робочі групи для вивчення фінансово-господарського стану підприємств громадських організацій інвалідів у регіонах та вишування шляхів поліпшення їх економічного становища, забезпечення рентабельної роботи, підвищення заробітної плати працівників, створення у трудових колективах здорового мікроклімату, зокрема, забезпечення налагодженої співпраці на взаємовигідних умовах з іншими суб'єктами господарювання.

В Україні діє чимало програм соціально-побутового та матеріального забезпечення інвалідів, і значна частина цих програм фінансується Фондом соціального захисту інвалідів. Це дозволило збільшити витрати саме на фінансування заходів щодо соціальної, трудової, фізкультурно-спортивної та професійної реабілітації інвалідів та на створення робочих місць для людей із особливими потребами. Якщо упродовж 2009 року відділення Фонду створили 1 276 робочих місць для працевлаштування цієї категорії людей, то в нинішньому регіональними відділеннями Фонду планується створити 2 832 робочих місця для інвалідів - на 1 вересня 2010 року вже створено 1 661 робоче місце.

Примітно, що з більшим розумінням почали ставитись до проблем працевлаштування інвалідів і роботодавці, зростає чисельність підприємств, які подають звіти стосовно працевлаштування інвалідів. Станом на 1 вересня 2010 року звіти про зайнятість та працевлаштування інвалідів подали 100 587 підприємств, установ, організацій, у тому числі підприємств громадських організацій інвалідів, фізичних осіб, які використовують найману працю.

На нашу думку, Комітету Верховної Ради України у справах пенсіонерів, ветеранів та інвалідів дуже важливим є: 1) звернутися до голови Верховної Ради України з поданням щодо прискорення розгляду законопроектів про внесення змін до Бюджетного кодексу України (реєстр. №3417); 2) забезпечити підтримку законопроектів, спрямованих на вирішення проблем трудової зайнятості інвалідів, та тих, що мають на меті встановлення єдиного для підприємств, установ та організацій всіх галузей та форм власності нормативу робочих місць для забезпечення працевлаштування інвалідів; 3) внести у встановленому порядку пропозиції до

Верховної Ради України про подолання вето Президента України на Закон України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо професійної і трудової реабілітації інвалідів" (реєстр. № 4595).

Міністерству праці та соціальної політики України нагально потрібно: 1) активізувати роботу із створення інформаційного банку даних щодо працевдатних інвалідів, вакансій робочих місць, на яких можливе працевлаштування осіб з обмеженими фізичними можливостями; 2) визначити Державну службу зайнятості як єдину державну управлінсько-організаційну структуру, що є відповідальною за працевлаштування та зайнятість інвалідів; 3) забезпечити поліпшення координації роботи Фонду соціального захисту інвалідів і Комісії з питань діяльності підприємств та організацій громадських організацій інвалідів щодо сприяння професійній і трудовій реабілітації осіб з обмеженими фізичними можливостями; 4) здійснити реальний аналіз функцій Фонду соціального захисту інвалідів та, виходячи з пріоритетів та необхідності поліпшення фінансового забезпечення витрат на соціально-трудова та професійну реабілітацію осіб з обмеженими можливостями, розглянути можливість оптимізації його діяльності за рахунок передачі до Мінпраці функцій здійснення видатків щодо соціального захисту інвалідів, які фінансуються за рахунок загального фонду Держбюджету; 5) звернути увагу Міністерства праці та соціальної політики України на необхідність раціонального і цільового використання бюджетних коштів, що виділяються Фондом соціального захисту інвалідів підприємствам на створення робочих місць для інвалідів; 6) вдосконалити чинну нормативно-правову базу діяльності Фонду соціального захисту інвалідів у частині фінансування ним видатків на зміцнення матеріально-технічної бази реабілітаційних центрів, виробничих майстерень тощо, здобуття особами з обмеженими фізичними можливостями вищої і професійної освіти, надання позик підприємствам, що засновані не громадськими організаціями інвалідів, визначивши при цьому певні пріоритетні напрями використання цільових коштів; 7) вжити заходів для оптимізації існуючої мережі центрів соціально-трудова і професійної реабілітації, центрів ранньої реабілітації дітей-інвалідів, розширення їх функціональної спроможності, передусім, збільшення номенклатури спеціальностей, за якими проводиться підготовка працевдатних інвалідів, поліпшення науково-методичного та кадрового забезпечення діяльності цих центрів; 8) підвищити рівень науково-методичного забезпечення професійної реабілітації і трудової зайнятості людей з інвалідністю.

Міністерству охорони здоров'я України необхідно поліпшити якість складання індивідуальної програми реабілітації інвалідів відповідно до Закону України "Про реабілітацію інвалідів в Україні", забезпечивши відповідну координацію з Міністерством праці та соціальної політики України і його місцевими органами при розробці її положень.

Міністерству освіти і науки України треба: 1) прискорити на основі принципів інтегрованого навчання інвалідів розробку та затвердження Державної програми "Освіта інвалідів" та Державної програми розвитку освіти в Україні; розширити практику дистанційного навчання для інвалідів, поліпшити фінансування наукових досліджень з питань здобуття освіти та професійної реабілітації інвалідами; поліпшити кадрове забезпечення освітніх закладів спеціалістами у сфері трудової та професійної реабілітації; 2) посилити контроль за реалізацією комплексних заходів щодо створення умов для здобуття освіти інвалідами протягом усього життя у навчальних закладах, незалежно від їх типу, підпорядкування і форми власності.

Висновки. Важливу роль у вирішенні основних соціальних проблем осіб з функціональними обмеженнями може відіграти об'єднання і координація зусиль центральних органів державної влади у напрямку розбудови цілісної, науково обґрунтованої системи соціальної реабілітації та інтеграції осіб з функціональними обмеженнями, з урахуванням досвіду практичної соціальної роботи зарубіжних та вітчизняних громадських організацій, місцевих органів самоврядування. Такий підхід, у числі інших проблем, може розв'язати невирішені міжвідомчі питання, ініціювати подальше удосконалення законодавчо-нормативної бази, сприяти поліпшенню практики виконання вимог діючого законодавства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Врегулювання проблемних питань працевлаштування та захисту прав інвалідів у сфері праці. – К.: „Університет Україна”, Всеукраїнський центр професійної реабілітації інвалідів, 2007.
2. Глоба О.П. Регіональна модель комплексної реабілітації та соціальної адаптації дітей з обмеженнями життєдіяльності. Ціннісні пріоритети освіти у XXI столітті: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, Луганськ: Альма-матер, 2007.
3. Карпило М.Є. Ефективне працевлаштування. – Київ, 1999.
4. Методичні рекомендації „Інформаційно-консультативна робота з інвалідами під час їх професійної реабілітації в контексті сприяння пошуку зайнятості (з досвіду роботи)”. /За загальною редакцією кандидата медичних наук М.Л.Авраменка – Всеукраїнський центр професійної реабілітації інвалідів – К.: 2008.

5. Регулирование проблем инвалидности на рабочем месте: Методическое пособие Международной организации труда. – Женева, 2002.

УДК 37.013.42-053.2-056.24

ІНТЕГРАЦІЯ ОСІБ З ОБМЕЖЕНИМИ ПСИХОФІЗИЧНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ В СОЦІУМ ЯК РЕЗУЛЬТАТ РЕАЛІЗАЦІЇ СОЦІОКУЛЬТУРНОГО РЕАБІЛІТАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ

Полулященко Ю.М.

Луганський національний
університет імені Тараса Шевченка

У статті розглядаються питання соціальної адаптації та самореалізації особистості людей з обмеженими можливостями засобами фізичної культури і спорту.

В статье рассматриваются вопросы социальной адаптации и самореализации личности людей с ограниченными возможностями средствами физической культуры и спорта.

In the article are examined the questions of social adaptation and self-realization of personality of people with the limited possibilities by facilities of physical culture and sport.

Ключові слова: психофізична реабілітація, соціальна адаптація, інклюзія, інтеграція, медико-психолого-педагогічний супровід.

Ключевые слова: психофизическая реабилитация, социальная адаптация, инклюзия, интеграция, медико-психолого-педагогическое сопровождение.

Key words: psychophysical rehabilitation, social adaptation, inclusion, integration, medico-psychology-pedagogical support.

Кожна держава відповідно до рівня свого розвитку, пріоритетів та можливостей формує соціальну та економічну політику щодо захисту прав та інтересів осіб з функціональними обмеженнями чи розумовими вадами. Сучасне українське суспільство характеризується посиленням уваги до проблем людей з особливими потребами, здатних повноцінно сприймати, розуміти та примножувати матеріальні й духовні цінності.

В Україні проблема інтегрування молоді з функціональними обмеженнями актуальна, передусім з'являється суперечність між необхідністю подолання соціальної ізоляції молоді з функціональними обмеженнями та відсутністю відповідних психологічних і соціально-педагогічних умов, необхідних для їхньої життєдіяльності. Насамперед йдеться про те, щоб **створити систему забезпечення, яка сприяє ефективному соціальному інтегруванню саме цієї категорії осіб, що і є метою нашого дослідження**

Основна мета соціокультурного реабілітаційного процесу, який здійснюється в центрах соціально-психологічної реабілітації для дітей та молоді з функціональними обмеженнями, полягає в формуванні у них навичок життєвої компетентності, створенні умов для опанування необхідними знаннями та уміннями, розвитку особистісного потенціалу, життєво важливих навичок та способів діяльності, необхідних для адаптації в соціумі.

Мультидисциплінарний підхід в роботі центрів соціально-психологічної реабілітації для дітей та молоді з функціональними обмеженнями дає можливість забезпечити надання клієнтам комплексу соціальних послуг та здійснювати різні форми соціально-педагогічної роботи, зокрема: послуги з побутової реабілітації дітей з функціональними обмеженнями (навчання елементів самообслуговування та норм елементарної поведінки в різних мікросоціумах); психологічне консультування дітей та молоді з особистісних проблем; послуги з психологічної корекції; лікувально-оздоровчі заняття в облаштованих кімнатах, басейнах тощо; консультування батьків, родичів дітей та молоді з функціональними обмеженнями з юридичних, правових, психолого-педагогічних питань; соціально-психологічні тренінги для дітей та молоді; ігротехи для дітей із функціональними обмеженнями; навчальні програми та курси для дітей і молоді з функціональними обмеженнями; групи тимчасового перебування дітей із функціональними обмеженнями; гуртки та творчі майстерні для дітей і молоді з функціональними обмеженнями; прокат реабілітаційного обладнання; бібліотечне обслуговування батьків та дітей із функціональними обмеженнями; групи психологічної підтримки для батьків; відвідування дітьми культурно-масових заходів у театрах, клубах, кінотеатрах тощо; виставки творчих робіт дітей із функціональними обмеженнями; екскурсії, свята, фестивалі, конкурси; клуби спілкування та клуби за інтересами для дітей та молоді з функціональними обмеженнями; оздоровчі літні табори для дітей із функціональними обмеженнями та їхніх батьків; спільні оздоровчі зміни дітей і молоді з функціональними обмеженнями та їх ровесників.